

Oponentský posudek k diplomové práci Inkluze a výuka výtvarné výchovy Bc. Markéty Stejskalové

Oponentka: Mgr. Lucie Jakubcová Hajdušková, Ph.D.

Téma, které si autorka vybrala je velmi důležité a ve VV má specifické obrysy. Ty se mohou ukazovat ve vazbě výtvarné výchovy na vizuální umění – ve schopnosti vyučujících přinášet aktuální témata vizuálního umění (např. jinakost) do výuky. Inkluze klade velké nároky nejen na organizační schopnosti vyučujících, ale hlavně na morální a postoje stránky naší profese.

Teoretická část práce stručně seznamuje s historickým a legislativním vývojem inkluze u nás a rozlišuje pojmy integrace a inkluze. Přičemž pojem inkluze chápe jako proces učení se (na straně školy a vyučujících) jak zapojit žáky s SVP do výuky. Ve třetí kapitole přehledně seznamuje s vybranými kategoriemi žáků s SVP a uvádí jejich základní obecnou charakteristiku. Ocenila bych, kdyby se autorka alespoň okrajově zmínila o výtvarném projevu dětí s SVP a k charakteristikám je připojila (viz například Šobáňová et al. 2018). V následující kapitole stručně uvádí podpůrná opatření, funkci individuálního vzdělávacího plánu a asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání. V poslední kapitole se zamýšlí nad tím, jak škola a její kultura ovlivňuje a přispívá k funkčnímu inkluzivnímu vzdělávání. Teoretická část práce je vypracována s oporou v odborné literatuře (spíše obecně pedagogického nebo metodického charakteru).

Výzkumná část práce popisuje dva případy přístupů vyučujících ve výuce VV k žákům s SVP. Metodika sběru dat byla vybrána přílehavě, diskutabilní je ale analýza získaných dat a jejich interpretace. Autorka si dobře formulovala výzkumné otázky a v teoretické části naznačila kategorie, skrze které by bylo možné analyzovat kvalitu inkluzivního vzdělávání vybraných případů. Na otázky pak sice odpovídá uceleným srozumitelným způsobem, ale kategorie (až na asistent pedagoga a individuální plán) k analýze nevyužívá (v rozhovorech s vyučujícími například chybí dotaz typu: Jak konkrétně vám škola pomáhá s inkluzí ve výuce VV?). Obsahově se pohybujeme spíše v rovině obecné pedagogiky a managementu třídy než v rovině specificky oborové.

Domnívám se, že se ve výzkumné části málo objevuje/tematizuje konkrétní výtvarná práce žáků ve vztahu k oborově specifickému jednání vyučujících (zacházení s vizuálně-kulturními podněty, formulace učiva VV, instrukce a doporučení ke způsobům tvorby, dialog nad výtvarnou prací, motivace k dalšímu tvoření a rozvinutí úkolu, reflektivní otázky) a jejich vliv na podobu inkluze. Pozornost v analýzách je věnována spíše popisu organizačních aktivit vyučujících a intervencím, aby žák „nevyrušoval.“ Víme, že vyučující (případně asistenti) k žákům s SVP chodí, využívají svého hlasu a neverbální komunikace, ale netušíme, co žákům sdělují a jak to souvisí s učivem výtvarné výchovy a jaký vliv to má na výtvarnou tvorbu žáků. Přitom obě analyzované výuky už jen svým zadáním (mimikry a portrét) mají potenciál k propojení výtvarných/vizuálně kulturních obsahů s inkluzí.

V didaktické části autorka představila vlastní realizovanou výuku výtvarné výchovy v 6. třídě základní školy. Autorka navrhla projekt s názvem „V kůži toho druhého“ a zrealizovala z něj tematickou řadu o pěti vyučováních. Návrh je jasně strukturovaný a zakotvený v RVP pro ZŠ, výuka je reflektovaná a výtvarné práce dětí jsou zdokumentovány. Projekt proběhl ve třídě, kde nejsou žáci s SVP. Cílem projektu bylo omezit žáky ve výtvarné výchově tak, aby se dokázali vcítit do omezení, se kterými se musí děti s SVP denně vypořádávat. Projekt je v této rovině zajímavý a podnětný, ale v reflexích se ukazuje, že na důslednou reflexi omezení nedochází a žáci omezení chápou spíše jako zábavu a výzvu, kterou, když jen o trochu víc nappnou síly, není problém překonat. Pochybuji, že něco takového prožívají děti s SVP.

Na základě teoretické, výzkumné a didaktické části autorka připravila po grafické stránce zajímavou metodickou příručku. Její obsah je bohužel problematický. Za nejzávažnější problém považuji některá doporučení, která vycházejí z neuvědomovaného stereotypního chápání žáků s SVP. Dále je zde řada gramatických chyb a překlepů.

Práce je konzistentní, logicky strukturovaná, až na drobné výjimky je text čtivý, plynule na sebe navazuje, po stylistické a gramatické stránce je místy kostrbatý. Autorka cituje podle bibliografické normy. V seznamu literatury jsou špatně uvedené některé tituly (jak byly bibliografické údaje kopírovány z jiných zdrojů).

Autorce se podařilo téma představit v souladu s požadavky na vypracování diplomové práce. Práci doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

- 1) Které body individuálních plánů chápete jako klíčové pro inkluzi a proč?
- 2) Jak hodnotíte jednání MŠMT ČR ve věci otevírání škol pro žáky s postižením a SVP po zrušení nouzového stavu?

V Praze 1. 6. 2020

Mgr. Lucie Jakubcová Hajdušková, Ph.D.